

Yrd. Doç. Dr. Ahmet Cemil YILDIRIM

**KARŞILAŞTIRMALI HUKUK
VE YEKNESAK HUKUKTA
SÖZLEŞMENİN YORUMU**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	VII
İÇİNDEKİLER.....	XI
KISALTMALAR.....	XIX
I. Giriş	1
A. Amaç ve Yöntem.....	1
B. Sözleşmenin Yorumunun Temel Sorunsalı.....	3
II. Sözleşmenin Yorumuna İlişkin İlkelerin Tarihi Gelişimi.....	8
A. Roma Hukuku.....	8
1. Arkaik Dönemde Yorumla İlgili Gelişmeler	8
2. Klasik Dönemde Sözleşmenin Yorumu ile İlgili İlkelerin Ortaya Çıkışı	10
a. Genel Olarak.....	10
b. Klasik Dönemde Ortaya Çıkan Yorum İlkeleri.....	13
i. Günümüzdeki Sübjektif Yorum İlkelerinin Klasik Dönemdeki Kaynakları	13
ii. Günümüzdeki Objektif Yorum İlkelerinin Klasik Dönemdeki Kaynakları	15
3. Post-Klasik Dönemdeki Gelişmeler	21
B. Hümanist ve Doğal Hukuk Okulları ve Kıta Avrupası Hukuk Sistemleri Arasındaki Yaklaşım Farkının Ortaya Çıkışı	24
III. Karşılaştırmalı Hukukta Sözleşmenin Yorumu	32
A. Genel Olarak.....	32

B. Latin Hukuk Çevresi	33
1. Fransız Hukuku	33
a. Genel Olarak.....	33
b. Yorum Türlerinin Tasnifi ve Sübjektif Yorum- Objektif Yorum İlişkisi.....	34
c. Sözleşmenin Yorumuna İlişkin Kararların Denetimi.....	37
d. Diğer Denetim Araçları Olarak Sözleşmenin Nitelenirilmesi, Doğasının Değiştirilmesi ve “Clauses Claires et Précises” Tartışması	40
e. Fransız Medeni Kanunu’nun Sözleşmenin Yorumuna İlişkin Maddeleri.....	43
i. CC. Fr. 1156. Maddesi.....	43
ii. CC. Fr. 1157. Maddesi	45
iii. CC. Fr. 1158. Maddesi.....	46
iv. CC. Fr. 1159. Maddesi	47
v. CC. Fr. 1160. Maddesi.....	48
vi. CC. Fr. 1161. maddesi.....	48
vii. CC. Fr. 1162. Maddesi	50
viii. CC. Fr. 1163. Maddesi.....	51
ix. CC. Fr. 1164. Maddesi.....	52
f. Sözleşmesel Yorum Kurallarına İlişkin Uygulamalar	52
2. İtalyan Hukuku.....	54
a. Genel Olarak.....	54
b. <i>in claris non fit interpretatio</i> Tartışması	57
c. Sözleşmenin Yorumuna İlişkin Kararların Denetimi.....	58
d. Sübjektif Yorumun Objektifliğine İlişkin Görüşler.....	59
e. İtalyan Medeni Kanunu’nun Sözleşmenin Yorumuna İlişkin Maddelerinin Tasnifi.....	62
f. İtalyan Medeni Kanunu’nun Sözleşmenin Yorumuna İlişkin Maddeleri.....	64
i. CC. It. 1362. Maddesi.....	64
ii. CC. It. 1363. Maddesi	67
iii. CC. It. 1364. ve 1365. Maddeleri	69
iv. CC. It. 1366. Maddesi	71

v. CC. It. 1367. Maddesi.....	72
vi. CC. It. 1368. Madde	74
vii. CC. It. 1369. Maddesi.....	75
viii. CC. It. 1370. Madde.....	76
ix. CC. It. 1371. maddesi	78
C. Roma-Germen Hukuk Çevresi	80
1. Alman Hukuku	80
a. Genel Olarak.....	80
b. Alman Hukukunda Yorumun Türleri ve Yöntemleri	83
c. Alman Medeni Kanunu'nun (BGB) Yoruma İlişkin Düzenlemeleri (BGB § 133 ve § 157)	85
i. İki Paragraf Arasındaki İlişki	86
ii. BGB § 133	87
iii. BGB § 157	91
iv. BGB § 133 ve § 157'nin (Geniş) Uygulama Alanı....	94
2. İsviçre Hukuku	97
a. Genel Olarak.....	97
b. İrade Uyuşması Hakkındaki Uyuşmazlıklarda Güven İlkesi ve Tam Yorum Uyuşmazlığı.....	101
c. Sübjektif ve Objektif Yorum Ayrımının Temyiz Denetimi Bakımından Önemi	103
d. OR 18/1 Fıkrası.....	104
i. Sübjektif Yorum	106
ii. Objektif Yorum	110
e. İçtihatlar ile Gelişmiş İlkeler	111
3. Türk Hukuku.....	114
a. Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye'de Sözleşmenin Yorumu	114
b. Günümüz Türk Hukukunda Sözleşmenin Yorumu	117
i. TBK 19/1 Fıkrası.....	117
ii. İrade, Beyan ve Güven Teorilerine İlişkin Doktrindeki Görüşler ile Sübjektif ve Objektif Yorumun Bağdaştırılması.....	123
iii. Metinsel Yorumun Önemi	126
iv. Örf-Âdetin Önemi.....	128

v. TBK'nun 23. Maddesi, <i>contra proferentem</i> veya <i>contra stipulatorem</i> İlkesi	129
vi. Doktrin ve İçtihatlarda Dile Getirilen Diğer Yorum İlkelere	133
D. Common Law Çevresi	138
1. İngiliz Hukuku.....	138
a. Genel Olarak	138
b. Objektif Yaklaşım.....	141
c. Parol Evidence Rule (Sözlü Delil Kuralı) ve Merger Clauses (Birleştirme Şartları).....	145
d. Diğer Yorum İlkelere	148
e. Lord Hoffman'ın Sözleşmenin Yorumu ile İlgili Beş İlkesi.....	151
2. A.B.D. Hukuku	155
a. Genel Olarak.....	155
b. Sözleşmenin Yorumunda Objektif Yaklaşım ve Restatement (First) of Contracts	159
c. Sözleşmenin Yorumunun Sübjektifleşmesi, UCC ve Restatement (Second) of Contracts	162
d. İçtihatlar ve Doktrin ile Gelişen İlkelere	170
i. Yorum(lamama) İlkelere: Parol Evidence Rule, Plain Meaning Rule ve Four Corners Rule	170
ii. Doktrinde Dile Getirilen Diğer Yorum İlkelere	178
IV. Yeknesak Hukukta Sözleşmenin Yorumu	182
A. Genel Olarak.....	182
B. CISG'nin 8. Maddesi	183
1. Genel Olarak.....	183
2. CISG'nin 8. Maddesi'nin Uygulama Alanı ve Tek Tarafın İradesinin Esas Alınması Sorunu	190
3. İrade Uyuşmasının Yokluğu (Dissent) ve Hata	193
4. CISG'nin 8. Maddesinin hükümleri	196
a. CISG 8/1 Fıkrası – Sübjektif Yorum.....	196

b. CISG 8/2 Fıkrası – Objektif Yorum.....	199
c. CISG 8/3 Fıkrası – Dikkate Alınacak Diğer Yorum Araçları.....	202
5. CISG’de Yer Almayan Yorum Kuralları.....	205
6. Parol Evidence Rule, Merger Clauses ve CISG m. 8/3	208
C. UNIDROIT İlkeleri’nin 4. Bölümü	211
1. Genel Olarak.....	211
2. UNIDROIT İlkeleri’nin 4. Bölümünün Düzenlemeleri	217
a. UNIDROIT İlkeleri Madde 4.1	217
b. UNIDROIT İlkeleri Madde 4.2.....	220
c. UNIDROIT İlkeleri Madde 4.3.....	222
d. UNIDROIT İlkeleri Madde 4.4.....	225
e. UNIDROIT İlkeleri Madde 4.5.....	226
f. UNIDROIT İlkeleri Madde 4.6.....	227
g. UNIDROIT İlkeleri Madde 4.7	229
h. UNIDROIT İlkeleri Madde 4.8.....	230
D. Avrupa Birliği’nin Yeknesak Hukuk Metinlerindeki Düzenlemeler	232
1. Avrupa Sözleşme Hukuku İlkeleri (Principles of European Contract Law - PECL)	232
a. Genel Olarak.....	232
b. PECL’in 5. Bölümünün Düzenlemeleri.....	233
i. PECL Madde 5:101	233
ii. PECL Madde 5:102	235
iii. PECL Madde 5:103	237
iv. PECL Madde 5:104	238
v. PECL Madde 5:105	239
vi. PECL Madde 5:106	240
vii. PECL Madde 5:107	240
2. Ortak Referans Çerçevesi Taslağı’nın (Draft Common Frame of Reference - DCFR)	241
a. Genel Olarak.....	241

b. DCFR'ın II.-8 Bölümünün Düzenlemeleri.....	242
i. DCFR Madde II.-8:101	242
ii. DCFR Madde II.-8:102.....	244
iii. DCFR Madde II.-8:103.....	247
iv. DCFR Madde II.-8:104.....	248
v. DCFR Madde II.-8:105.....	248
vi. DCFR Madde II.-8:106.....	249
vii. DCFR Madde II.-8:107.....	249
3. Ortak Avrupa Satış Hukuku (Common European Sales Law – CESL).....	250
a. Genel Olarak.....	250
b. CESL'in Sözleşmenin Yorumuna İlişkin Maddeleri	251
i. CESL Madde 58	251
ii. CESL Madde 59.....	253
iii. CESL Madde 60.....	255
iv. CESL Madde 61	256
v. CESL Madde 62.....	257
vi. CESL Madde 63.....	258
vii. CESL Madde 64.....	259
viii. CESL Madde 65.....	260
E. Trans-Lex İlkeleri	261
1. Genel Olarak.....	261
2. Trans-Lex İlkeleri'nin Sözleşmenin Yorumuna İlişkin Düzenlemeleri	262
a. Trans-Lex İlkesi No. IV.5.1	262
b. Trans-Lex İlkesi No. IV.5.2	263
c. Trans-Lex İlkesi No. IV.5.3	264
d. Trans-Lex İlkesi No. IV.5.4	264
e. Trans-Lex İlkesi No. IV.5.5	265
f. Trans-Lex İlkesi No. IV.5.6	266
g. Trans-Lex İlkesi No. IV.5.7	267
V. Sonuç - Sözleşmenin Yorumu ile İlgili Temel Tartışmalarda Karşılaştırmalı Hukuktaki Eğilimlere İlişkin Tespitler.....	269

A. Münferit Konulardaki Tartışmalar	269
1. Yoruma İlişkin Kodifikasyon Çalışmalarının Kapsamı	269
2. Yoruma İlişkin Kararların Denetimi	270
3. Yoruma İlişkin Kuralların Uygulama Alanı	270
4. Sözleşmenin Yorumunda İyiniyet ve Dürüstlük Kuralının Yeri.....	271
5. Yorum(lamama) İlkeleri ile İlgili Tartışmalar.....	272
6. <i>contra proferentem</i> İlkesinin Uygulama Alanı.....	274
B. Sübjektif ve Objektif Yorum Arasındaki Denge Arayışı ve Uygulamaya İlişkin Tespitler: Yorum Kurallarının Uygulamasındaki Dört Aşama.....	275
1. Genel Olarak.....	275
2. Yorumun Dört Aşaması	277
a. Birinci Objektif Aşama	277
b. Birinci Sübjektif Aşama	279
c. İkinci Objektif Aşama	280
d. İkinci Sübjektif Aşama.....	281
C. Genel Değerlendirme	284
Kaynakça	285